

Onderzoeksrapport : Impact sociaal werk WIJ BREDA

Auteur: Cindy Graumans
18 – 12- 2024

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	Blz. 3
1.1. Doel onderzoek	Blz. 3
1.2. Dankwoord	Blz. 3
1.3. Methode	Blz. 3
2. ONDERZOEKRESULTATEN	
2.1. De kern van WIJ	Blz. 4
2.2. Verbinding en sociale netwerken	Blz. 5
2.3. Veiligheid en ondersteuning	Blz. 6
2.4. Zelfwaardering en zingeving	Blz. 7
2.5. Gemeenschapsgevoel en emotionele steun	Blz. 8
2.6. Zelfredzaamheid en sociale inclusie	Blz. 10
2.7. Wisselwerking met het thuisleven	Blz. 11
2.8. Ondersteuning van mantelzorgers	Blz. 12
2.9. Inclusie en intergratie	Blz. 13
3. VISIE VANUIT SOCIAAL WERKERS	
3. Impact aanwezigheid vanuit visie sociaal werkers WIJ	Blz. 14
4. WAT KAN ER BETER	
	Blz. 15
5. CONCLUSIE	
	Blz. 16
6. NAWOORD	
	Blz. 17
6.1. Toekomstige impact	
6.2. Onderzoek evaluatie	
7. SIOTGEDACHTE	
	Blz. 18
7. Terug naar verbondenheid	

1. INLEIDING

1.1. Doel onderzoek

Het doel van dit onderzoek is om de impact van sociaal werk zichtbaar te maken. Specifiek de bijdrage van de aanwezigheid van sociaal werkers op de wijklocaties en de impact van de wijkcentra zelf. We onderzoeken wat er gebeurt in de wijkcentra, wat ontstaat hier en wat is de impact hiervan in het leven van deelnemers en vrijwilligers?

De focus ligt op de impact van het werk van sociaal werkers en de fysieke wijkcentra op de zelfredzaamheid en het welzijn van kwetsbare ouderen. Het onderzoek geeft inzicht in wat goed werkt, wat minder goed werkt, en waar verbetering mogelijk is. Hiermee willen we het vaak onzichtbare werk van sociaal werk beter begrijpen en onze organisatie helpen leren en optimaliseren.

1.2. Dankwoord

Dank aan de sociaal werkers van WIJ: Esther de Raad, Mina el Moussaoui, Lotus van der Linden en Sil Sanders. Dankzij jullie vakmanschap en warme connecties met vrijwilligers, bezoekers en mantelzorgers konden waardevolle interviews plaatsvinden die de basis vormen van dit onderzoek. Dank ook aan alle geïnterviewden die hun tijd en persoonlijke verhalen met mij hebben gedeeld.

De begeleiding van Joyce Antheunissen heeft geholpen de essentie van dit onderzoek

scherper naar voren te brengen. Ik wil Joyce bedanken voor haar kritische blik en waardevolle suggesties en bijdrage bij het structureren en helder formuleren van de belangrijkste bevindingen.

1.3. Methode

Voor dit onderzoek, gericht op het analyseren van de impact van sociaal werk, is gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode waarbij vijftien interviews zijn afgenomen. De interviews zijn afgenomen met deelnemers, vrijwilligers, sociaal werkers en mantelzorgers. Het interview richt zich op de persoonlijke ervaring van de impact van sociaal werk in het leven van de doelgroep kwetsbare ouderen.

De interviews zijn afgenomen in de vorm van een open gesprek waarbij de inbreng van de geïnterviewde de voortgang van het gesprek bepaalde. Na het initiële open interview is gevraagd naar zaken die ze missen binnen het wijkcentrum en verbeterpunten.

Het doel van het onderzoek is de impact van sociaal werk zichtbaar maken. Wat biedt WIJ door haar sociaal werk waardoor er iets kan groeien, en wat is dat 'iets; dat groeit?

---

2. ONDERZOEKSRESULTATEN

2.1. De kern van WIJ

Het onderzoek toont aan dat het sociaal werk in het wijkcentrum en de aanwezigheid van sociaal werkers van belang is voor het vergroten van zelfredzaamheid en het verbeteren van de kwaliteit van leven van betrokken partijen. De verschillende interviews drukken de impact uit die sociaal werk en het wijkcentrum hebben, zowel op sociaal als emotioneel vlak. De belangrijkste bevinding betreft de kern van de wijkcentra van WIJ en haar sociaal werkers; het bevorderen van positieve sociale vrijheid

**BEVORDEREN
POSITIEVE
SOCIALE
VRIJHEID**

Positieve sociale vrijheid houdt in dat mensen de mogelijkheden krijgen om zich te ontwikkelen. WIJ en haar sociaal werkers bieden ondersteuning bij praktische zaken zoals toegang tot hulpbronnen, sociale netwerken en vaardigheden. Daarnaast bevorderen ze sociale inclusie door plekken te creëren waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, zich welkom voelen en kunnen deelnemen aan activiteiten, ongeacht hun achtergrond. Dit versterkt het gevoel van verbondenheid en deelname aan de samenleving.

Belangrijkste bevindingen:

- Wijkcentra bieden een veilige omgeving voor het aangaan van sociale verbindingen.
- Sociaal werk (agogiek) speelt een cruciale rol in het creëren van deze veiligheid, middels ondersteuning, oprechte aandacht en inclusie.
- Sociaal werk helpt (culturele) barrières te doorbreken en zorgt ervoor dat bewoners zich gewaardeerd en geaccepteerd voelen, ongeacht hun achtergrond.
- Het wijkcentrum biedt een veilige omgeving waarin betekenisvolle bijdragen geleverd kunnen worden aan een gezamenlijk gecreëerde gemeenschap.
- Binnen de wijkcentra is een veilige omgeving gecreëerd waarin mensen er voor elkaar zijn als het nodig is en (h)erkenning in elkaars ervaringen vinden.
- Gemeenschap, verbinding en veiligheid geven mensen een handvat om weer grip op hun leven te krijgen.
- Ieder heeft zijn eigen WIJ, op zijn eigen manier. Dit zorgt voor rust waardoor men ook kan genieten wanneer ze alleen thuis zijn. Alleen zijn is niet hetzelfde als eenzaam zijn.
- Door een veilige plek aan te bieden, krijgen mantelzorgers ruimte voor ontspanning, wat hen in staat stelt hun zorgtaak op een duurzame manier te vervullen.

2.2. Verbinding en sociale netwerken

Uit de gesprekken blijkt het wijkcentrum een sleutelrol te spelen in het creëren van sociale verbindingen. Deelnemers geven aan dat de interactie met anderen, via activiteiten zoals sjoelen of het samen drinken van koffie, bijdraagt aan hun sociale welzijn en een gevoel van gemeenschap. Dit vermindert gevoelens van eenzaamheid en versterkt hun sociale netwerken, wat een directe invloed heeft op hun mentale gezondheid en welzijn.

*H. deelnemer biljart: "De waarde is groot. Het is voor mij ook echt uitgaan. Ja, ik, ik leef daar ook naartoe, naar die woensdagochtend. Ik vind het ook leuk om met mannen samen te zijn."
"Je ziet ook dat we elkaar ook vinden als er iemand jarig is of zo, hè, dan wordt er middags langs gekomen. Oudjaaravond, verjaardagen dat zijn er nog altijd acht van de mannen zelf maar ook de vrouwen ervan."*

J. vrijwilligster: "Ik ben altijd naar musicals gegaan met mijn man maar "Soldaat van Oranje" heeft hij niet meer kunnen zien. Ik wilde nog graag naar deze voorstelling, maar mijn dochter had geen interesse. Peter en Rian (bewoners, red.) nodigden me uit om mee te gaan, en we zijn met z'n drieën naar "Soldaat van Oranje" geweest. Later wilden ze naar "40-45" maar dat was op de trouwdag van mijn kleindochter en kon ik niet. Annelies is in mijn plaats gegaan. Uiteindelijk ging Dina ook mee en zijn ze met zijn 4-en gegaan."

B. vrijwilliger: "Er lopen niet alleen vitale mensen mee, sommige deelnemers lopen bijvoorbeeld met een rollator, hebben een fysieke of mentale beperking. Na het wandelen wordt er ook altijd koffiegedronken op het wijkcentrum. Voor veel mensen is het wandelen een uitlaatklep, vooral na het weekend. 'De deelnemers zijn vaak wat ouder en voelen zich alleen, ze hebben heel wat meegemaakt, tijdens het wandelen kan je makkelijker diepgaandere gesprekken voeren."

Impact: Het wijkcentrum biedt een omgeving die de mentale gezondheid en het welzijn van bewoners en vrijwilligers bevordert door sociale verbondenheid te versterken. De laagdrempelige steunstructuur aan de oudere doelgroep maakt het mogelijk om eenzaamheid of isolement te verminderen.

2.3. Veiligheid en ondersteuning

Naast het belang van de wijkcentra is de behoefte aan aanwezigheid van sociaal werkers groot. De sociaal werkers bieden ruimte aan mensen om zich uit te drukken en steun te vinden. Er wordt actief gewerkt aan het bevorderen van inclusie voor kwetsbare groepen zoals ouderen en mensen met dementie. Het creëren van een ruimte waarin iedereen zich welkom voelt, versterkt het gemeenschapsgevoel, draagt bij aan de sociale integratie van deelnemers en ondersteunt de vrijwilligers.

H. vrijwilliger: "Ja, ze (de vrijwilligers, red.) kunnen heel zelfstandig, heel goed werken hier. Maar, ze zitten altijd wel met iets en dan is er een uitlaatklep nodig hebben of iemand om te raadplegen. Dan moet er wel iemand zijn. Ik ben hier natuurlijk best veel, maar ik heb geen zin om hier dagelijks hele dagen beneden te zetten."

KBO, organisatie ouderenbond: We zitten hier in dit wijkcentrum, daar hebben we de expertise van WIJ. Wij (KBO) krijgen natuurlijk ook dat soort gevallen naar ons toe, mensen die dus in eenzaamheid zitten. Als wij gevallen registreren van mensen die dus eenzaam zijn dan kunnen we dit doorkoppelen naar WIJ.

N. vrijwilliger: "Het is een soort vangwerk, als er een noodsituatie is. Een voorbeeld is toen in het begin een meneer dus foto's had en die heeft op een ander tijdstip dan ik met hem afgesproken had alles hier helemaal volgehangen. Ze zei wel van dat is jouw schuld niet, hè? Maar ik voelde me helemaal aangesproken. Ze vroeg, wil je dat ik het afwikkel of doe jij het? Ik zeg alsjeblieft, doe jij het maar. Ik kan met zo iemand niet meer werken, daar kan ik helemaal niet tegen. Dan is het fijn dat je terug kunt vallen (op een professional red.)."

H. vrijwilliger: "Er was een oudere meneer hier die zei dat ik hem vals beschuldigd had. Hij wilde dat ik mee naar buiten ging en noemde me een lafaard. Hij was niet te sussen. Toen is Esther er ook naartoe geweest en die werd ook bedreigd. Later bleek hij beginnend dementerend te zijn maar je schrikt wel."

M. sociaal werker: "De kassa, dat vinden ze een hele verantwoordelijkheid. De onzekerheid dat er iets misgaat. Uiteindelijk ben ik degene met de eindverantwoordelijkheid, dus we doen het samen. Dat zeg ik dan ook, je hoeft niet bang te zijn dat er iets misgaat aan de kassa want dat komt wel goed. Puntje bij paaltje willen ze het liefst iemand die hier gewoon werkt."

"Je merkt bij vrijwilligers dat ze niet altijd eindverantwoordelijk willen zijn. Je hebt ook heel veel vrijwilligers die bijvoorbeeld een achtergrond hebben in het werk wat we doen, maar vaak willen ze niet vastzitten aan iets."

"Vrijwilligers vinden de bevestiging prettig. Ik denk dat het heel belangrijk is dat ze iemand hebben die uiteindelijk de eindklap kan geven"

Impact: De sociaal werkers bieden ondersteuning en veiligheid voor zowel bewoners als vrijwilligers, door professionele begeleiding in situaties waar vrijwilligers zich overvraagt voelen. Dit draagt bij aan het continueren van inzet van vrijwilligers door het bieden van een vangnet waar ze op terug kunnen vallen.

2.4. Zelfwaardering en zingeving

Het wijkcentrum biedt deelnemers en vrijwilligers de kans om iets bij te dragen en samen een gemeenschap op te bouwen. Dit geeft hen een gevoel van zingeving en zelfwaardering. Vrijwilligers benadrukken hoe belangrijk het is dat ze zelf kunnen bepalen hoe en wanneer ze invulling geven aan hun bijdrage in activiteiten. Deze vrijheid geeft hen het gevoel de regie te behouden, iets waar duidelijk veel behoefte aan is.

Daarnaast wordt de aanwezigheid van sociaal werkers op locatie gezien als een belangrijk vangnet. Hun steun in moeilijke situaties geeft vrijwilligers het vertrouwen om hun werk met een gerust hart te doen.

N. vrijwilligster: "Voor mij betekent het, omdat ik dus een alleenstaande ben, dat ik hier dus gelijksoortige mensen ontmoet waar ik contacten mee kan leggen, zonder dat het dus gelijk benauwend is of verplichtingen heb of wat dan ook."

N. vrijwilligster: "Wat fijn dat ik dat voor andere mensen mag doen. Dat is mijn grote uitgangspunt wat fijn, zolang ik dit nog kan doen voor andere mensen."

N. vrijwilligster: "Het is fijn dat je kunt terugvallen op een professional. Ik ben dit nu opgestart maar ik heb dus wel tegen lotus gezegd dat ik eens in de 3 maanden een evaluatiegesprek wil. Loop ik ergens tegenaan, kan er nog iets veranderd worden."

H. vrijwilliger: "Ik wil wat omhanden hebben en ik wil mijn hersenen gebruiken, mijn handen gebruiken. Het doet er niet toe, maar ik moet wat te doen hebben. Ja, ik vind het wel leuk, misschien een beetje ijdellijk van, ze kunnen niet om me heen."

H. vrijwilliger: "Ze (vrijwilligers, red) kunnen heel zelfstandig goed werken hier. Maar ze zitten altijd wel met iets en dan hebben ze een uitlaatklep nodig of iemand om te raadplegen. En dan moet er wel iemand (sociaal werker, red.) zijn."

L. sociaal werker: "Vrijwilligers die zich volledig inzetten zijn ook vaak de doelgroep, want het zijn wel gewoon kwetsbare ouderen, die zijn alleenstaand of al wat ouder. Ik heb vrijwilligers die komen hier 5 dagen in de week helpen of soms wel 6 omdat ze anders alleen zijn. Dit is voor hen echt een stukje zingeving."

Impact: Het wijkcentrum biedt ruimte voor zelfontplooiing en stimuleert maatschappelijke betrokkenheid wat bijdraagt aan het gevoel van zelfwaardering en zelfstandigheid. Sociaal werk verbetert de kwaliteit van leven door het ondersteunen van de vrijwilligers daar waar zij aangeven behoefte aan hulp te hebben.

2.5. Gemeenschapsgevoel en emotionele steun

De sociaal werkers, samen met de vrijwilligers, spelen een essentiële rol in het bieden van emotionele steun. Bezoekers en vrijwilligers zijn er voor elkaar als het nodig is en vinden (h)erkenning in elkaars ervaringen. Dit draagt bij aan het creëren van een gemeenschapsgevoel en bevordert het welzijn van de bezoekers. De sociaal werkers bieden een vangnet wanneer extra ondersteuning nodig blijkt, bijvoorbeeld wanneer er spanningen ontstaan of wanneer iemand een steuntje in de rug nodig heeft om aansluiting te vinden in het wijkcentrum.

De structuur en professionele begeleiding die het wijkcentrum biedt, kunnen niet gemakkelijk worden gereproduceerd in een commerciële setting of bij iemand thuis. Het wijkcentrum biedt niet alleen de fysieke ruimte voor activiteiten, maar vervult ook een sociale en professionele rol die bij andere settings ontbreekt. Het is deze combinatie van gestructureerde ondersteuning, nabijheid en gemeenschap die het wijkcentrum tot een onmiskenbare en unieke plek maakt voor sociale integratie, ontwikkeling en welzijn.

De nabijheid van het wijkcentrum speelt ook een cruciale rol voor de doelgroep, die vaak niet naar andere locaties gaan. Zelfs als er alternatieven worden aangeboden, zetten bewoners niet de stap naar andere plekken. Er werd gesproken over het inzetten van een bus om de ouderen toch carnaval te laten vieren, maar uit de gesprekken blijkt dat ouderen vaak niet met de bus durven te reizen, vooral niet met een rollator, en daarom liever in het wijkcentrum blijven. Het wijkcentrum biedt de nabijheid die ze nodig hebben, zowel fysiek als emotioneel, waardoor ze zich veilig en ondersteund voelen.

R. deelnemster: "Ik ben zo gezond als een vis, maar ik ga niet meer veel lopen. Dat is angst. Ik kan ook binnendoor maar dat doe ik nooit". (Na val met heupoperatie als gevolg, red.)

J. vrijwilligster: Ik ben alleen en thuis ben ik alleen. Dan kan ik toch beter hier onder de mensen zijn. Dat ik iets met de mensen doe, van handwerken of spelletjes, of wat dan ook. Dan heb ik toch ook meer aanspraak. Het is voor die mensen leuk, maar het is ook voor mij leuk. De mensen weten ook dat ze altijd bij mij kunnen komen en dan gaat bij mij de mond op slot en dan alles wat ze tegen mij vertellen, hoeft niemand te weten. Dan weten ze dat het bij mij veilig is. Als ze eens een keer hun verhaal kwijt willen, dan ben ik een luisterend oor."

N. vrijwilligster: "Soms wordt er ook gevraagd, heb jij ook zoiets vroeger meegemaakt of heb jij dat ook gedaan? Het fijne is dat je dat dan weer terugkrijgt, want je hebt een heel vol leven gehad en het zit allemaal in hokjes in je hoofd, maar je haalt het er niet uit. Dat je dezelfde dingen een beetje hebt gedaan, dus het is ook een soort gebondenheid met elkaar."

H. deelnemer biljart: "Omdat je graag wilt hebben dat je hier een gemeenschap vormt. Dat vind ik zelf ook van belang. Je kunt natuurlijk ook een café ofzo opzoeken. Dat zou ook kunnen, maar we hebben hier toch nog wel wat meer functies eigenlijk. Twee van ons helpen altijd met het koersballen opzetten."

H. deelnemer biljart: "Dat men elkaar helpt, ondersteunt enzovoort. Breda is een een vrij grote stad, Princenhage was vroeger een dorp. Maar ja, dat is het natuurlijk niet meer. En ja, dat hoort bij het mens zijn, dat men elkaar helpt, ondersteunt enzovoort. Dat je ook andere mensen kent, die min of meer vrienden van je zijn of worden."

S. vrijwilliger; "De deur staat altijd open en dat vind ik belangrijk. Wij moeten ook ons ei kwijt kunnen. Ze (sociaal werkster red.) zijn heel goed in bemiddelen. Je zit op dat moment in een bepaalde emotie, dat voelen ze feilloos aan. Je hoeft niet alles te vertellen, maar als je even een moment nodig hebt om je hart te luchten, prima."

M. sociaal werkster: "Meneer wilde niet meer naar de balieweide. Ik vroeg: 'En als ik er nou bij ben?' Dat vond hij wel fijn. 'Dan ga ik mee de eerste twee keer, want ik wil niet dat die angst blijft. Jij zegt nu: 'Ik ga nooit meer deelnemen aan activiteiten, ik doe het niet meer.' Ik wil dat je die positieve ervaringen ook weer opdoet.' En dat snapte hij wel. Je geeft dan het gevoel van: oké, er kunnen geen gekke dingen gebeuren."

L. sociaal werkster: "Hier bouwen mensen relaties op, hier heb je dat koffiemomentje en er zitten altijd mensen. Als je hier wat mensen kent, dan kan je gewoon vragen of ze je misschien even naar het ziekenhuis willen brengen. En dat gebeurt ook echt, er is hier een cliënt en zij heeft zwaar onbegrepen gedrag. Maar toch, laatst was ze heel erg ziek en dan wordt ze toch gewoon naar de dokter gebracht, hoe bijzonder is dat. En toen lag ze in het ziekenhuis, want het ging het niet zo goed met haar en toen zijn er een stuk of 6 mensen van hier langsgegaan."

Impact: Vrijwilligers en niet-kwetsbare deelnemers dragen bij aan de emotionele steun en verbondenheid binnen de gemeenschap, wat het welzijn van alle betrokkenen bevordert

2.6. Zelfredzaamheid en sociale inclusie

Sociaal werk en het wijkcentrum dragen bij aan het herwinnen van zelfredzaamheid en het bevorderen van sociale inclusie van kwetsbare ouderen. Inclusie is op meerdere vlakken een aandachtspunt: het gaat niet alleen om de toegang tot fysieke activiteiten, maar ook om het creëren van een omgeving waar iedereen zich gewaardeerd en ondersteund voelt, ongeacht persoonlijke uitdagingen. Dit kan variëren van fysieke beperkingen, tot emotionele of sociale barrières. Door op maat gemaakte ondersteuning en een veilige, toegankelijke omgeving te bieden, helpen sociaal werkers deelnemers om opnieuw grip op hun leven te krijgen. Dit maakt het mogelijk om niet alleen zelfstandiger te functioneren, maar ook betekenisvolle verbindingen aan te gaan, wat het welzijn vergroot.

Inclusie gaat ook over hoe we omgaan met verschillen tussen mensen, waarbij niemand wordt uitgesloten en er respect is voor elkaar. Iedereen moet mee kunnen doen. Dit begint met oprechte aandacht van en voor andere mensen, zonder oordeel. Iemand die zich écht gezien en gehoord voelt is zelfverzekerder, bloeit op en voelt zich gewaardeerd.

Oprechte aandacht is bovendien de basis voor verbinding tussen mensen. Als je voelt dat iemand belangstelling toont, in goede én slechte tijden, ben je sneller geneigd dat ook voor iemand terug te doen. Zo ontstaan relaties waarin mensen zich vertrouwd voelen en op elkaar kunnen leunen.

Peter, mantelzorger: Mijn vader biljartte al jaren met veel plezier op donderdagochtend in het wijkcentrum. Hij is de laatste jaren achteruitgegaan en ging op een gegeven moment aan de knoppen draaien van het scorebord. We kregen niet uitgelegd aan mijn vader dat dit niet kon en dat het tot problemen leidde. We hebben een gesprek gehad met de sociaal werkster en zij heeft een van zijn biljartvrienden gevraagd of hij 1 op 1 met hem wilde biljaren. Dit deed hij met plezier waardoor mijn vader kan blijven biljarten.

A, deelnemster: “Ik had een hele zware depressie. Ik voelde me helemaal naar. Ik wilde helemaal niks. Ik was overal zenuwachtig voor en ik was bang om iets te doen en zo was helemaal mijn aard niet. De psychiater wees me op het Princenhof, Daar kun je dansen en nog meer dingen en lunchen tussen de middag met mensen van jouw leeftijd. Dat deed ik vroeger altijd zo graag, ik heb 40 jaar op jazzballet gezeten. Mijn man is meegegaan want ik durfde nergens alleen naartoe.”

P. (bipolair), deelnemer: “Esther van het wijkcentrum kwam me ophalen. De ontvangst door de staf en de vrijwilligers is hartverwarmend. Toen ging het heel snel: Een dansgezelschap werd opgericht, een fitnessgroep, een kunstenaarsochtend. Ik ben er weer! “

D. deelnemer: “Ja, ik heb niks aan die spelletjes. Ik kan het niet zien, ik ben natuurlijk blind aan dit oog. Het zicht is maar 1,6%, heel weinig. Maar toen zeiden ze tegen mij dat er ook een praatgroep is. En, ik denk nou, dat lijkt me beter.”

L. sociaal werkster: "Ik denk om in te schatten of het überhaupt zou gaan in die groep, maar ook omdat er een vrijwilliger bij moet komen. Je kan er niet elke vrijwilliger bijzetten dus dan ga je in gesprek met die vrijwilliger, misschien moet je de vrijwilliger wat dingen leren, want die is natuurlijk geen professional. Dan kan je ook niets verlangen, maar je kan wel handvatten geven."

L. sociaal werkster: "Als sociaal werkster heb je natuurlijk gewoon overal voelsprietten. Wat je heel moeilijk kan uitleggen. Je loopt ergens binnen en dan zie je al gelijk wat er aan de hand is. Hoe de verhoudingen zijn tussen de mensen en dan ga je in het gesprek misschien met iemand waar het een beetje schuurt en dan is het vaak al opgelost."

L. sociaal werkster: "Als sociaal werker heb je ook een belangrijke rol met mensen over de drempel heen krijgen naar het wijkcentrum en te zorgen dat het laagdrempelig blijft. Als er echt groepjes komen, of een soort vriendenclub waar niemand bij mag, daar moet je ook wel een stokje voor steken. Het moet wel gewoon helemaal open zijn voor de voor de buurt en voor de wijk."

Impact: Sociaal werkers en het wijkcentrum creëren een inclusieve omgeving waar iedereen zich welkom voelt en de kans krijgt om actief deel te nemen aan de gemeenschap. Zo wordt een bijdrage geleverd aan het herwinnen van zelfredzaamheid.

2.7. Wisselwerking met het thuisleven

De impact van het wijkcentrum gaat verder dan de directe interactie binnen de muren van het centrum. De sociale activiteiten en de zingeving die deelnemers ervaren in het wijkcentrum hebben ook een positief effect op hun welzijn thuis. Doordat in het wijkcentrum sociale behoeften worden vervuld en de activiteiten voor ritme kunnen zorgen voelt thuis als een plaats om te ontspannen en even terug te trekken. Dit creëert een positieve wisselwerking tussen de buitenwereld en de thuissituatie door de controle die dit geeft over momenten en duur van contact maar ook door het behouden van een stukje thuis wat graag privé wordt gehouden.

N. vrijwilligster: "En dan zeg ik van nou, ik heb weer een hartstikke fijne ochtend gehad, want die heeft tegen me gepraat en die heeft dat gezegd. En ja, en dan kom je tevreden thuis en dan kan je eventjes lekker je ontspannen. En dan eventjes lekker zitten. En dan denken van nou, ik heb toch nog een waardevol leven."

R. deelnemster: "In het weekend komen de kinderen altijd, 's maandags kaart ik, en 's woensdags doe ik koersbal en donderdagmiddag doe ik sjoelen. Dinsdags heb ik niks, ik vind het dan wel een fijn idee, van morgen heb ik lekker koersbal."

H. vrijwilligster: "Ik heb veel hobby's, ik doe technisch lego, dat vind ik leuk. Ik pak ook graag de fiets, dan ben ik wel buiten, maar daar heb ik met niemand contact. Mijn vrouw heeft ook heel veel hobby's en in de week werkt ze ook als vrijwilligster (niet in het wijkcentrum red.) Dus ja, dan is het thuiszitten en dat noemen ze achter de geraniums kruipen en daar ben ik nog veel te jong voor en hier heb ik contact met mensen."

J. vrijwilligster: "Ik vraag ze ook niet bij mij thuis. Ik ben wel eens een keer blij dat ik ook een keer thuis ben en dan helemaal alleen. Ik doe ook heel veel handwerken, maar ook het huishoudelijk werk gaat ook gewoon door."

N. vrijwilligster: "Nou thuis, dat is eigenlijk ja, mijn geborgenheid. Ik vind het niet prettig dat ze mijn boeltje. Want wat ik in huis heb heeft allemaal betrekking met vroeger en alles. En dat is mijn geborgenheid en dat heb ik nodig. Ik woon nog zelfstandig en voor mij is mijn huis heel belangrijk, omdat ik hier dus met mijn man heb gewoond en we heel blij waren met het huis. "

J. vrijwilligster: "Ze moeten mij niet claimen, ik vraag ze ook niet bij mij thuis. Ik wil ze hier allemaal helpen en ze kunnen tegen mij praten en zeggen wat ze willen, maar niet bij mij. Niet te dicht bij mij komen, Dus dat heb ik wel. Ik wil wel een beetje afstand houden van die mensen. "

H. vrijwilliger: "Ik heb inmiddels wel kennissen hier opgedaan maar het is niet zo dat we elkaar overlopen. Ik houd liever dat privé gescheiden."

Impact: Het wijkcentrum biedt een veilige plek waar men zelf kan bepalen aan te sluiten wanneer er behoefte is aan sociaal contact. Op deze manier wordt de zelfstandigheid en betrokkenheid van betrokkenen bevorderd. Ieder heeft zijn eigen WIJ, op zijn eigen manier. Dit zorgt voor rust waardoor ze ook kunnen genieten wanneer ze alleen thuis zijn. Alleen zijn is niet hetzelfde als eenzaam zijn.

2.8. Ondersteuning van mantelzorgers

Het wijkcentrum is ook van waarde voor mantelzorgers. Door een veilige plek aan te bieden, krijgen mantelzorgers de ruimte voor ontspanning, wat hen in staat stelt hun zorgtaak op een duurzamere manier te vervullen. Dit zorgt voor een betere balans tussen zorg en eigen welzijn.

M. mantelzorgster: “Zowel voor mijn schoonvader in die tijd (inmiddels overleden red.) als voor ons als mantelzorgers geeft het gewoon heel veel rust en voor haar is het gewoon fijn, want ze zat daar met d’r vriendinnen en nog steeds.”

“Ik ben ZZP’er en de andere broer en zus wonen niet in de buurt. Doordat ze wordt opgehaald en thuisgebracht heb je gewoon een hele dag dat je in ieder geval eventjes ook voor jezelf door kan.”

Impact: Het wijkcentrum ontlast mantelzorgers, wat essentieel is voor hun langdurige welzijn en de zorgcapaciteit.

2.9. Inclusie en integratie

Specifiek bij wijkcentrum Balieweide speelt wordt er actief gewerkt aan het bevorderen van inclusie voor mensen van verschillende culturele achtergronden. De sociaal werker op deze locatie benadert bewoners die zich buitengesloten voelen door discriminatie of culturele verschillen. Door problemen in groepsdynamiek te signaleren en aan te pakken, creëert ze een omgeving waarin iedereen zich welkom voelt.

M, sociaal werkster benoemt het voorbeeld van een man die vanwege discriminatie zich niet welkom voelde in een biljartgroep. Door een aparte multiculturele activiteit op te zetten, kon zij ervoor zorgen dat hij weer kon deelnemen aan de gemeenschap.

M. sociaal werkster: Als je kijkt naar de wijk, dit is echt wel een multiculturele wijk. Kijk je in het wijkcentrum, dan is dat niet een afspiegeling van de plek waar hij zit. Op woensdagochtend hebben we nu het Marokkaans ontbijt. De mevrouw die dat doet, die probeert een beetje mensen erbij te betrekken. Op het moment dat hier mensen met migratieachtergrond komen, hoe worden die ontvangen?

Ik heb ook wel eens meegemaakt dat de vrijwilligers ook gewoon zeggen van nou, ik wil jou hier niet hebben. Hoe ga je daar dan mee om? Dat is ook de meerwaarde van een sociaal werker dat je ook die gesprekken met elkaar kunt aangaan. Van wat gebeurt hier? Niet alle vrijwilligers kunnen dat tegen elkaar of durven dat ook tegen elkaar t zeggen.

Impact: Het sociaal werk helpt barrières te doorbreken en zorgt ervoor dat bewoners zich gewaardeerd en geaccepteerd voelen, ongeacht hun achtergrond.

3. VISIE VANUIT SOCIAAL WERKERS

3. Impact aanwezigheid sociaal werkers vanuit visie sociaal werkers WIJ

“Eerst is A. bij mij gekomen via een collega en die meneer moest weer een beetje geactiveerd worden tot sociaal contact en vindt biljart heel leuk. Hoe kan hij hier aansluiten?”

De volgende dag belde er ook iemand, een meneer met niet aangeboren hersenletsel. Een andere dag belde weer een vrouw van een man die Parkinson heeft die ook wil biljarten en een beetje sociaal contact zoekt. Deze koppel je dan aan elkaar.”

Het ligt ook heel erg aan de vrijwilliger die er staat. In de reguliere activiteiten zijn mensen niet getraind op het omgaan met onbegrepen gedrag. Als sociaal werker kun je dan inschatten of het überhaupt zou gaan in die groep. Heel veel vrijwilligers kunnen er ook weer niet mee omgaan, dus het is een heel kwetsbaar iets. Tessa kan niet meer werken door een reden en is daarom nu een vrijwilliger. Zij doet activiteiten met mensen met dementie of onbegrepen gedrag. Zij kan er gewoon heel goed mee omgaan, ook door ervaringen die zij heeft gehad in het verleden.

“Ze komen op allerlei manieren bij mij. Als ze dan niet weten wat ze willen doen, dan kijk ik wat ze leuk zouden vinden, waar hun kwaliteiten liggen en wat hun interesse is. En als we dat dan hebben gevonden, dan spreek ik meestal af om de eerste keer met hem mee te gaan, zodat ze zich welkom voelen. Dan stel ik ze ook voor aan de vrijwilliger en aan andere bezoekers en meestal doe je dat één of twee keer. Vaak hoeft je het daarna niet meer te doen.”

“Wat ook veel gebeurd is dat een partner overlijdt. Eerst hebben ze nog iemand waarmee ze alles kunnen doen, maar vervolgens overlijdt je partner en dan hebben ze niemand meer, maar dan gaan ze ook niet naar het wijkcentrum. Dat is te eng. Dan zeg ik, misschien kunnen we toch eens proberen, dan ga ik met u mee. Dan zie je dat mensen daarna toch elke dag komen, ook al wilden ze eerst echt niet gaan”

4. WAT KAN ER BETER

- P. merkt op dat er te weinig bezoekers zijn bij het wijkcentrum, wat kan wijzen op een gebrek aan aantrekkingskracht of mogelijkheden voor bewoners om zich er echt bij betrokken te voelen. Zeker na corona is het aantal bezoekers afgenomen en niet teruggekomen op het niveau van daarvoor.
- De afname van het aantal bezoekers wordt ook opgemerkt door H. die aangeeft dat er vroeger meer mensen binnen kwamen gelopen voor een kop koffie. Hij geeft aan de reuring wel een beetje te missen en het jammer te vinden dat het wijkcentrum uit het zicht lijkt te zijn geraakt.
- H. noemt dat het belangrijk is om mensen van WIJ door te verwijzen naar andere instanties zoals de KBO, maar suggereert dat er onvoldoende communicatie is over hoe dit precies moet gebeuren. Dit wijst op een mogelijke hiërarchie of inefficiëntie in de samenwerking.
- De beleving is dat de wijkcentra alleen toegankelijk zijn voor de bewoners van de flats die erboven gevestigd zijn. Dit wordt versterkt doordat de naam van het wijkcentrum overeenkomt met de naam van het woningcomplex.
- Mantelzorgers worden niet gewezen op de wijkcentra van WIJ. Pas na aanmelden bij Zorg Voor Elkaar Breda leren ze van het bestaan hiervan. Mantelzorgers nemen vaak pas contact op met ZVEB als ze zelf aan hun max zitten. Mogelijk had de te hoge druk op de mantelzorgers voorkomen als de zij of zorgbehoevende zelf op de hoogte was geweest van de wijkcentra.
- De activiteiten die aangeboden worden zijn niet per se uitdagend. Deelnemers geven aan dat het is af en toe ook leuk is dat je iets nieuws leert of even geprikkeld wordt of blijft. Deze geluiden komen ook terug via de sociaal werkers dat de doelgroep ook soms mentaal onderschat wordt.

5. CONCLUSIE

Het sociaal werk in de wijkcentra en de aanwezigheid van sociaal werkers draagt significant bij aan de zelfredzaamheid van de deelnemers. Het wijkcentrum biedt niet alleen een plek voor sociale interactie en activiteiten, maar speelt ook een belangrijke rol in het ondersteunen van mantelzorgers, het bevorderen van zelfstandigheid, het versterken van sociale netwerken, en het verbeteren van de kwaliteit van leven. Het sociaal werk zorgt voor emotionele steun en helpt deelnemers bij het vinden van zingeving in hun leven. Door de toegankelijkheid en de laagdrempeligheid van het wijkcentrum kunnen kwetsbare groepen makkelijker deelnemen aan de samenleving, wat hun algehele welzijn ten goede komt.

De kern van de wijkcentra van WIJ en haar sociaal werkers is het bevorderen van positieve sociale vrijheid. Positieve sociale vrijheid betekent dat mensen de kans krijgen om zich te ontwikkelen, ondersteund door sociaal werkers die hen helpen toegang te krijgen tot hulpbronnen, sociale netwerken en vaardigheden. Deze wijkcentra bieden ruimte voor ontmoeting, sociale inclusie en participatie, ongeacht de achtergrond van de bewoners. Door deze voorzieningen te financieren, draagt de gemeente bij aan het versterken van sociale cohesie, het bevorderen van zelfredzaamheid en het ondersteunen van actieve deelname aan de gemeenschap.

WIJ biedt ruimte voor individuen om te groeien, zichzelf te versterken en voorziet in de vervulling van fundamentele menselijke basisbehoeften.

Het doel van het onderzoek is de impact van sociaal werk zichtbaar maken. Wat biedt WIJ door haar sociaal werk waardoor er iets kan groeien, en wat is dat 'iets' dat groeit?

De kern van de wijkcentra van WIJ en haar sociaal werkers is het bevorderen van positieve sociale vrijheid.

Positieve sociale vrijheid betekent dat mensen de kans krijgen om zich te ontwikkelen. WIJ en haar sociaal werkers bieden ondersteuning bij praktische zaken zoals toegang tot hulpbronnen, sociale netwerken en vaardigheden. Daarnaast bevorderen ze sociale inclusie door plekken te creëren waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, zich welkom voelen en kunnen deelnemen aan activiteiten, ongeacht hun achtergrond. Dit versterkt het gevoel van verbondenheid en deelname aan de samenleving. Door deze diensten te financieren draagt de gemeente bij aan het bevorderen van positieve sociale vrijheid. Hiermee krijgen inwoners de middelen en kansen om actief deel te nemen aan hun gemeenschap en hun leven naar eigen inzicht vorm te geven.

Om het samen te vatten in de woorden van Nanda:

“Het is zingeving voor iedereen eigenlijk. Dat je voor een ander iets mag betekenen en zij betekenen weer iets voor de mensen die hier weer komen. Dus eigenlijk moet je het zien als een soort kettingreactie, het is niet alleen maar van we doen de deur open. Alles erin heeft werkelijk een hele kettingreactie en dat is het mooiste.”

---

6. NAWOORD

6.1. Toekomstige impact

Vrijwilligers en de mobiele, actieve en sociaal vaardige ouderen ervaren het sociaal werk en de wijkcentra niet als noodzakelijk maar wel als waardevol. Het draagt bij aan zingeving in hun leven. Als het wijkcentrum er niet was geweest dan hadden ze iets anders opgezocht.

Hierbij is het van belang eventueel toekomstige impact door de reeds ontstane sociale contacten te onderkennen aangezien dit juist de gewenste zelfredzaamheid vergroot. Door tijdens de 'niet kwetsbare' periode al deel te nemen aan een gemeenschap kan hierop teruggevallen worden als de situatie veranderd. De drempel is in dat geval weg en de contacten zijn al gelegd.

Het belang van de actieve bewoners als deelnemer aan de activiteiten of in de vorm van vrijwilliger is van groot belang voor het ondersteunen van de kwetsbare deelnemers. De paradox hierin is dat degene die het wijkcentrum niet nodig zeggen te hebben, wel degelijk aangeven er voldoening en zingeving uit te halen door iets te kunnen betekenen voor een ander en bij te dragen aan de gemeenschap.

6.2. Onderzoek evaluatie

Tijdens de interviews bleek dat kwetsbare deelnemers moeite hadden om de impact van het wijkcentrum te verwoorden. De vraag leek iets te raken dat hen confronteerde met hun verlies aan zelfstandigheid. Om een breder perspectief te krijgen, zijn daarom ook sociaal werkers geïnterviewd. Vanwege de belasting van mantelzorgers zijn slechts twee mantelzorgers betrokken, uit respect voor hun situatie.

Daarnaast werd de vraag naar verbeterpunten door zowel de doelgroep als de mantelzorgers minimaal beantwoord. Dit kan duiden op een zekere afhankelijkheid van het sociaal werk, waardoor mensen zich minder snel kritisch uitlaten.

De uitspraken uit de interviews zijn zoveel mogelijk letterlijk opgenomen om de herkenbaarheid van de menselijke ervaring te behouden en interpretatie te minimaliseren.

De interviews zijn afgenomen met personen die momenteel betrokken zijn bij de wijkcentra. Hierdoor is de impact van het sociaal werk van WIJ op andere doelgroepen buiten beschouwing gebleven. Dit vormt een beperking van het onderzoek en biedt mogelijkheden voor vervolgonderzoek naar de bredere reikwijdte van het sociaal werk.

7. SLOTGEDACHTE

Terug naar Verbondenheid:

Hoe Zelfredzaamheid en Wederkerigheid Onze Samenleving Verrijken

In onze moderne samenleving, waar vrijheid en onafhankelijkheid centraal staan, hebben we ongeken- de persoonlijke mogelijkheden. Maar ergens onderweg zijn we iets kostbaars kwijtgeraakt: de kracht van verbondenheid en de rijkdom van samen iets betekenen voor elkaar. De verzorgingsstaat heeft ons veel gebracht, maar ook onbedoeld bijgedragen aan een individualistisch leven, waarin het vanzelfsprekend lijkt om alleen op jezelf of professionele zorg te vertrouwen.

Toch is er een alternatief dat zowel onze zorgkosten kan verlagen als onze levens kan verrijken: het versterken van onze gemeenschappen en sociale netwerken. Hier ligt een kans om iets terug te winnen wat we zijn verloren—een samenleving gebouwd op wederkerigheid, waarin geven en ontvangen hand in hand gaan.

Meer dan Zelfredzaamheid: De Kracht van Samen

Zelfredzaamheid betekent niet dat je alles zelf moet doen. Het gaat juist om de vrijheid en de kracht om op anderen te kunnen leunen wanneer dat nodig is, en tegelijkertijd te weten dat jouw bijdrage ertoe doet. Dit is wat de wijkcentra van WIJ Breda zo bijzonder maakt. Het zijn plekken waar mensen elkaar vinden, waar vriendschappen ontstaan en waar een simpel gebaar—een luisterend oor, een gedeelde maaltijd, een helpende hand—kan uitgroeien tot iets groters.

In het wijkcentrum leer je dat niemand alleen hoeft te staan. De sociale werkers van WIJ helpen mensen niet alleen met praktische zaken, maar bouwen bruggen tussen burens en versterken het vertrouwen in elkaar. Hier ontstaat een kettingreactie: door iets te doen voor een ander, ontdek je hoeveel voldoening en betekenis dat aan je eigen leven toevoegt. Het is niet zomaar hulp bieden; het is een wederkerigheid die ons allemaal sterker maakt.

Een Win-Win voor Iedereen

Denk eens na: hoeveel rijker zou het leven zijn als we niet alleen naar elkaar omkijken in tijden van nood, maar elkaar ook vinden in dagelijkse dingen? Als je een plek hebt waar je altijd terecht kunt—niet alleen om hulp te vragen, maar ook om iets bij te dragen. Dat is wat WIJ Breda mogelijk maakt.

Voor de een betekent het een helpende hand, voor de ander een gevoel van zingeving. En het mooiste is: deze wederkerigheid creëert een gemeenschap waarin iedereen wordt gezien en gehoord. Het helpt ons niet alleen vandaag, maar bouwt ook aan een toekomst waarin we elkaar kunnen blijven ondersteunen, ongeacht wat het leven ons brengt.

Ontdek wat je mist

Misschien voel je het zelf ook wel: dat verlangen naar meer verbinding in een wereld die soms zo op zichzelf gericht lijkt. Een gemeenschap waar je niet alleen bent, maar deel uitmaakt van iets groters. Dat is geen idealistisch beeld, maar een realiteit die we samen kunnen creëren. Door deel te nemen aan activiteiten, door tijd te geven als vrijwilliger, of simpelweg door er te zijn voor je medemens, draag je bij aan een samenleving die warmer, sterker en meer verbonden is.

Laten we samen bouwen aan een samenleving waarin wederkerigheid weer vanzelfsprekend is. Een plek waar geven en ontvangen in balans zijn, en waar iedereen de kans krijgt om mee te doen en zichzelf te ontplooien. WIJ Breda laat zien dat dit kan. Het is niet alleen een oplossing voor onbetaalbare zorg; het is een weg naar een rijker, vervullender leven—voor iedereen.